

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КЛИМЕНКО Юлія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: розвиток есперанто-руху в Україні (кінець XIX – 30-ті рр. XX ст.).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KLIMENKO Julia Anatoliivna – Ph.D., associate professor Department of Social Education and Social Work Uman State Pedagogical University named Paul Tychyne.

Circle of research interests: the development of the Esperanto movement in Ukraine (end of XIX – 30-ies of XX century).

УДК 811.111

НЕЧЕПОРУК Яна Сергіївна –

кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри іноземних мов
Кіровоградської льотної академії
Національного авіаційного університету
e-mail: yana_babich@ukr.net

**ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ В ЛЬОТНИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах стрімкої євроінтеграції Україна має переймати досвід країн, які успішно показують результати у сфері освіти і науки. Сучасне інформаційне суспільство тісно пов'язане з процесом інформатизації освіти. До того ж ефективність сучасного навчального процесу слід базувати на індивідуалізації та самостійній роботі шляхом упровадження технологій дистанційного навчання. Зазначимо, що сучасні технології дозволяють використовувати майже необмежені можливості щодо акумуляції, збереження, обробки та передачі інформації на будь-якій відстані і будь-якого змісту та обсягу. Тому дистанційне навчання має на меті не лише надати можливість навчатись у тому чи тому навчальному закладі, безпосередньо не відвідуючи його, але й надати дистанційному студентові вільний доступ до усіх інформаційних ресурсів, які необхідні для ефективного й якісного опанування тієї чи тієї спеціальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Останнім часом проблеми дистанційного навчання приділяється велика увага в науковій літературі. Дистанційна система навчання знаходиться в центрі уваги наукових кіл і сучасні тенденції свідчать про подальшу активізацію досліджень у цій сфері.

Зокрема, теоретичними, методологічними та методичними

проблемами дистанційного навчання займалися такі науковці, як В. Кухаренко, С. Вітвицька, В. Ясулайтіс, Е. Полат, А. В. Петров, О. Тищенко та багато інших. До розвитку наукових досліджень проблем дистанційного навчання слід також додати доробки таких вітчизняних та іноземних учених як А. А. Андреева, В. Ю. Бикова, Є. В. Долинського, Н. О. Думанського, М. І. Жалдак, Р. П. Іващенко, О. В. Кареліна, В. Г. Кременя, В. В. Осадчого, Н. Г. Рибалко, О. В. Рибалко, Л. М. Романишина, В. М. Сиротенко, С. О. Сисоєвої, П. В. Стефаненко, В. П. Тихомирова, А. В. Хуторського та ін.

Мета статті полягає в розкритті поняття дистанційного навчання, визначення переваг та недоліків при застосуванні дистанційної форми навчання в льотних навчальних закладах під час вивчення англійської мови професійного спрямування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [1].

Поняття «дистанційне навчання» вперше було сформульоване такими вченими, як М. Томпсон, М. Мур, А. Кларк, і Д. Кіган. Кожен з цих авторів підкреслював окремий аспект цього методу. Та лише Д. Кіган зробив

спробу поєднати більшість визначень і на цій основі сформулював такі важливі особливості та характеристики дистанційного навчання:

- поділ викладача та учня в часі або просторі, або ж і в часі, і в просторі одночасно;

- використання значної кількості технічних засобів (друкарських, аудіо- та відеозаписів або комп'ютерів), що об'єднує викладачів та учнів і забезпечує донесення змісту навчального курсу до користувача;

- використання специфічних навчальних програм та матеріалів;

- двостороння комунікація взаємодії викладача та учня, яка може бути синхронною або асинхронною [2].

Поряд з науковими дослідженнями слід виокремити і правові норми, що закладають перспективу розвитку дистанційного навчання англійської мови професійного спрямування у льотних навчальних закладах. Слід зазначити, що в льотних навчальних закладах України дистанційне навчання ще не впроваджено в повному обсязі в освітній процес і потребує подальшого розвитку. Одним із чинників, що може сприяти подальшому становленню і розвитку дистанційного навчання в таких навчальних закладах, є удосконалення відповідної правової бази. Отже, для визначення актуальності даної проблематики було досліджено її нормативно-правову базу і визначено таке: 1) започатковано процес розробки системи правового регулювання дистанційного навчання в Україні Законом України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР; 2) Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» 31 липня 2000 р. № 928/2000; 3) Постановою Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2003 р. № 1494 «Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки» та іншими нормативними актами.

На законодавчому рівні дистанційне навчання побіжно згадується в Законі України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Так, відповідно до ст. 49 даного документа навчання у вищих навчальних закладах здійснюється за такими формами: 1) очна (денна, вечірня); 2) заочна (дистанційна). Вважаємо, що в законодавчому акті дистанційна освіта має посісти окреме місце, як самостійна, повноцінна форма навчання. В умовах реформування системи освіти доцільним

було б передбачити в Законі України «Про вищу освіту» окремий розділ про особливості такого виду навчання, як дистанційне.

Важливим нормативно-правовим актом, який стосується організації дистанційного навчання в усіх закладах освіти і в льотних навчальних закладах зокрема, є Положення про дистанційне навчання, яке затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466. Даний документ визначає основні засади організації та запровадження дистанційного навчання та поширюється на всі вищі навчальні заклади.

Ще одним актом Міністерства освіти і науки України, що регулює процеси впровадження та використання дистанційної форми навчання, є наказ Міністерства освіти і науки України від 30 жовтня 2013 року № 1518 «Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями». Розвиток дистанційного навчання стимулюватиме Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти». В умовах ліцензування важливу увагу приділяють електронним ресурсам та дистанційному навчанню. Так, однією з технологічних вимог щодо інформаційного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти є наявність електронного ресурсу закладу освіти, який містить навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін навчального плану, у тому числі в системі дистанційного навчання.

Щодо дистанційного навчання майбутнього льотного персоналу, то це наразі нова для України, і визнана в усьому світі ефективна методика підготовки (перепідготовки) фахівців, висока якість яких забезпечується за рахунок широкого використання сучасних технологій, а також низки інших навчальних прийомів, що дозволяють дистанційне навчання максимально наблизити до денного.

Слід зазначити, що для льотного персоналу в дистанційному навчанні англійської мови професійного спрямування можна виокремити багато позитивних і зручних моментів, серед них: гнучкий графік навчання – навчання в зручній для курсанта час і в зручному місці (потрібен лише комп'ютер із доступом в Інтернет); індивідуальні консультації слухачів; можливість вибору курсу за спеціалізацією;

цікавий відео-формат навчання, що наближений до безпосередньої присутності на заняттях, але з можливістю повторного перегляду матеріалів у будь-який час; можливість налагодити контакти з майбутніми колегами авіаційної галузі; доступ до електронної бібліотеки допоміжних матеріалів (розгорнуті конспекти лекцій, додаткові електронні навчальні посібники, записи конференцій, статті викладачів і спеціалістів).

Оскільки одним із стратегічних напрямів реформування освітньої системи України є активне використання інформаційних та комунікаційних технологій для розвитку дистанційного навчання необхідно зупинитися на дослідженні застосування платформ дистанційного навчання, без яких організувати дистанційне навчання неможливо. Вибір платформ дистанційного навчання є дуже важливим кроком. Платформа дистанційного навчання – це програмне забезпечення для підтримки дистанційного навчання, метою якого є створення та управління педагогічним змістом, індивідуалізоване навчання та телетьюторат. Воно включає засоби, необхідні для трьох основних користувачів – викладача, студента, адміністратора. Тобто платформа дистанційного навчання – це центральний елемент, навколо якого збираються учасники дистанційної освіти. У цій системі, викладач створює загальний курс навчання, використовуючи мультимедійні педагогічні ресурси, індивідуалізує його до потреб та здібностей кожного студента, та здійснює підтримку діяльності студентів. На сьогоднішній день у світі існує значне число e-learning платформ для організації електронного навчання, які поділяються на дві великі категорії: «з закритим кодом (комерційні); відкритим кодом (поширюються безкоштовно)» [3, с. 4].

Курсант може вивчати в мережі або завантажувати педагогічний зміст, що йому рекомендований, організовує свою роботу, виконує вправи, він може бачити перспективу розвитку своєї діяльності на інтерфейсі комп'ютера, виконувати завдання для самооцінки та передавати виконані завдання на перевірку викладачеві.

Викладачі та студенти спілкуються індивідуально або в групі, пропонують теми для обговорення й співробітничать при вивченні або створенні загальних документів.

Через створений брак фінансування освітніх установ льотним навчальним закладам можна використовувати так звані open source («відкритим вихідним кодом») рішення. Їхньою особливістю є те, що вихідні

коди цих програм відкриті для користувачів і допускають будь-які виправлення, модифікацію і доповнення. Згідно ліцензій, за якими працюють ці програми, вони абсолютно безкоштовні і такими залишаться. На сьогоднішній день існують кілька десятків платформ електронного навчання, побудованих за принципом відкритих джерел. Для прикладу слід назвати дев'ять найбільш популярних відкритих платформ. Нижче наводиться перелік (в алфавітному порядку) з вказівкою інтернет-адрес:

- * Atutor <http://www.atutor.ca>
- * Dokeos <http://www.dokeos.com>
- * DotLRN <http://www.dotlrn.org>
- * ILIAS <http://www.ilias.de/index.html>
- * LON-CAPA <http://www.lon-capa.org>
- * Moodle <http://moodle.org>
- * OpenUSS <http://www.openuss.org>
- * Sakai <http://sakaiproject.org>
- * SpaghettiLearning <http://www.spaghettilearning.com>

Система Moodle (модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) – це програмний продукт, що дозволяє створювати навчальні курси та веб-сайти. Навчання в системі Moodle можна розпочинати практично одразу після установки системи та створення першого курсу. Процес роботи з курсом з точки зору вчителя полягає в тому, щоб додати необхідні для навчання ресурси або посилання на них, визначити спосіб зворотнього зв'язку з учнями і перевірити результати їхньої роботи.

У цій системі виділяється два типи навчальних об'єктів: ресурси та завдання. Ресурс у системі Moodle – це будь-який вміст, який можна додати до курсу. Це можуть бути текстові сторінки, веб-сторінки, посилання на файли чи веб-сторінки, посилання на каталог із файлами, матеріал у форматі IMS (міжнародний формат мультимедійних матеріалів).

Завданням у системі Moodle є вміст, який передбачає зворотній зв'язок із курсантом. Це різні можливості для спілкування, тести, завдання, що передбачають завантаження файлів з результатами роботи, елементи для спільної роботи, матеріали у форматі SCORM (міжнародний формат мультимедійних навчальних матеріалів) тощо. Оскільки ці елементи передбачають роботу з ними слухача, кожне із завдань курсу може оцінюватися за довільною шкалою, яку можна звести до 12-бальної. Викладач може призначити виконання завдання довільну кількість разів, у такому разі визначається тип оцінювання: максимальний набраний бал,

середній бал кількох спроб, перша або остання спроба.

У дистанційному занятті можуть використовуватися різноманітні типи тестових запитань: питання в закритій формі (подається певна кількість фіксованих варіантів відповідей); альтернативний вибір (питання з двома взаємовиключними варіантами відповіді); коротка відповідь (відповідь одним словом, яке курсант має ввести з клавіатури); числова відповідь (відповідь числом, яке курсант має ввести з клавіатури); відповідність (встановлення відповідності); розгорнута відповідь (відповідь у вигляді фрагменту тексту, який курсант має ввести з клавіатури).

У той же час поряд із достатньою кількістю позитивних факторів дистанційного навчання, можна виділити і декілька негативних сторін, з якими можна зіткнутися в процесі його впровадження в освітній процес.

1. Занадто слабка координуюча функція з боку Міністерства освіти та Міністерства інфраструктури (неузгодженість у нормативно-правовому забезпеченні, в стандартизації, в економічних і фінансових питаннях, в оцінках якості освіти). Тоді як, у сусідній Російській Федерації застосування дистанційних освітніх технологій для навчання авіаційних фахівців підкріплено державним документом і рекомендовано розпорядженням Федерального агентства повітряного транспорту ГК-138-р від 22 липня 2009 року.

2. Людський чинник відіграє важливу роль у процесі навчання, тому що викладач, при безпосередньому контакті з курсантом, може передавати і прищеплювати певний ряд навичок, а при дистанційній освіті він повністю або частково зникає.

3. Попередні методи навчання іноземної мови погано поєднуються з новими технологіями, а більшість методичних і навчальних матеріалів не підходять для дистанційного навчання.

4. За деякими спеціальностями (особливо авіаційного спрямування) навчатися дистанційно неможливо, оскільки деякі дисципліни передбачають наявність складних лабораторних практикумів, роботу на симуляторах, які проводяться під контролем викладача.

5. Відсутність навичок роботи з інформаційними технологіями в багатьох викладачів. У зв'язку з цим виникають труднощі з підготовкою навчального матеріалу, підходящого для використання при дистанційному навчанні освіти.

6. Витрати на навчання викладачів

сучасним інформаційним технологіям, а так само фінансові витрати ВНЗ на придбання необхідного технічного оснащення.

7. Підготовка інформаційно-освітнього середовища, особливо в частині наповнення бази даних електронними посібниками та навчально-методичними матеріалами, що передбачені навчальною програмою майбутніх авіаційних фахівців. Поряд з цим фахівці в галузі педагогіки стурбовані ще й наступними проблемами, що виникають при впровадженні дистанційної форми навчання у ВНЗ це:

- можливість контролю наявності знань у курсантів;

- проблема оцінки якості наданих освітніх послуг;

- проблематичність об'єктивної оцінки знань курсанта. Немає повної гарантії, що курсант навчається самостійно, виконує ті чи ті завдання необхідні для засвоєння дисципліни, що підтверджують наявність знань. Частковим вирішенням цієї проблеми є контроль в режимі on-line, або використання технологій змішаного навчання [4].

Висновки і перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, незважаючи на всі недоліки дистанційного навчання, слід зазначити, що його впровадження в навчальний процес вищих навчальних закладів України є неминучим. Проблема постає лише як ці нові технології більш досконало адаптувати до українських освітніх умов.

Необхідність у вихованні та підготовці фахівця нового формату – це складне завдання для вітчизняної системи освіти, але не дивлячись на це, вона має перейняти світовий досвід впровадження дистанційного навчання. Адже це потреба сучасного студента та суспільства в цілому. Конституційне право на освіту слід підкріплювати можливостями його реалізації. Дистанційне навчання демократично розв'язує цю проблему і дозволяє отримати освіту широким верствам суспільства в будь-якому навчальному закладі світу.

Наразі практику дистанційної освіти відпрацьовують практично всі ВНЗ на території України, враховуючи і Львівську академію НАУ. Працівники львівського навчального закладу намагаються спільними зусиллями зробити навчання курсантів не нудним і буденним, а захоплюючим, пізнавальним процесом, у формуванні якого курсант безпосередньо бере участь.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ / Алла Веремчук //

Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 7. – С. 319–325.

2. Вступ до відкритого та дистанційного навчання [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/intro>

3. Сисоева С. О., Осадча К. П. Системи дистанційного навчання: порівняльний аналіз навчальних можливостей. – [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://www.academia.edu/931578>.

4. Готская И. Б., Жучков В. М., Кораблев. А. В. Аналитическая записка «Выбор системы дистанционного обучения». – [Електронний ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://ra-kurs.spb.ru/2/0/2/1/?id=13>

REFERENCES

1. Veremchuk, A. (2013). *Problemy i perspektivy dystantsiynogo navchannya u VNZ*. [Problems and prospects of distance learning in higher educational establishments]. Kyiv.

2. *Vstup do vidkrytogo dystantsiynogo navchannya* [Introduction to open and distance learning]. // Regym dostupu: <http://www.osvita.org.ua/distance/intro>

3. Sysoyeva, S. O., Osadcha, K. P. (2011). *Systemy dystantsiynogo navchannya: porivnyalniy analiz navchalnyh mozhlyvostei*. [Distance learning systems: comparative analysis of educational opportunities]. Kyiv.

4. Gotskaya, I. B., Zhuchkov, V. M., Korablov, A.V. (2011). *Analiticheskaya zapiska «Vybor sistemy dystantsionnogo obucheniya»*. [Analytical note «Choice of distance learning system». [Elektronnyi resurs]. Regym dostupu: <http://ra-kurs.spb.ru/2/0/2/1/?id=13>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

НЕЧЕПОРУК Яна Сергіївна –

кандидат педагогічних наук, викладач кафедри іноземних мов Кіровоградської льотної академії Національного авіаційного університету.

Наукові інтереси: методика викладання іноземних мов у льотних навчальних закладах, методи формування авіаційних фахівців у іншомовному середовищі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NECHEPORUK Yana Serhiivna – Ph.D

of Pedagogical Sciences, teacher of Foreign language Department of Kirovograd Flight Academy National aviation University.

Circle of scientific interests: methods of teaching foreign language in flight higher school, formation of professional aviation specialists in foreign language environment.

УДК 316.614-057.87-056.26-055.1/3

ВОЙТОВСЬКА Алла Іванівна –
викладач кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини
e-mail: alla.voytovskaya@gmail.com

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВНЗ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Проблема гендерної соціалізації у вищій школі – це, по суті, проблема самовиховання, саморозвитку, самовдосконалення особистості студента вищого навчального закладу, вирішення якої можливе завдяки створенню об’єктивних та суб’єктивних умов для формування студентами необхідних якостей та відношень до оточуючого світу. На нашу думку, вищим навчальним закладам необхідно створити в процесі гендерної соціалізації культурний і професійний ідеал, до якого має прагнути кожен студент. Це образ культурного, ініціативного, прагматичного, високо-

кваліфікованого, гуманного, морального, законослухняного громадянина України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання доцільності гендерної освіти та виховання, підготовки кадрів до реалізації ідеї гендерної рівності, інтеграції гендерного підходу у навчально-виховний процес обґрунтовують такі науковці, як Т. Дороніна, Т. Голованова, С. Гришак, Л. Кобелянська, О.Кікінежді, В. Кравець, О. Любарська, О. Цокур, Л. Міщик.

Мета статті полягає не лише у формуванні правильного розуміння сутності моральних норм та установок у сфері взаємин статей студентів з інвалідністю, але й у